

LECKE

Létezik-e jugoszláviai/vajdasági magyar irodalom, vagy sem?

A nyolcvanadik születésnapját ünneplő Szeli István akadémikus, irodalomtörténész, kritikus, nyugalmazott egyetemi rendes tanár a rá jellemző szerénységgel köszönte meg a méltatásokat hétfőn este az újvidéki Forum-klubban a tiszteletére rendezett meghitt ünnepségen. Mint mondta: ha csak a fele igaz annak, ami elhangzott, roppant elégedett lehetne, csakhogy egy minap kezébe kerülő iromány tükrében rá kellett döbbsennie, hogy egész életét, egész munkásságát „egy nem létező irodalom” szolgálatába állította. Mindaz, amit hosszú, küzdelmes élete során alkotott és tett, ezek szerint nem létezik? Hetven év jugoszláviai/vajdasági magyar irodalma nem létezik? – kérdezte nem titkolt felháborodással.

A szóban forgó írás (Egy nem létező irodalom lexikona) ugyanis – amely, mint utóbb a jelenlevőktől megtudom, az *Aracs* című új szabadkai folyóiratban jelent meg – azt állítja, hogy sem jugoszláviai, sem vajdasági magyar irodalom nincs. Ez ütötte szíven a tanár urat olyannyira, hogy késztetést érzett születésnapján ünnepségén hangot adni méltatlankodásának, megbotránkozásának. Ennél jobb alkalmat nem is találhatott volna, hiszen volt abban valami jelképes, hogy miután méltatói az itteni irodalom, irodalomtörténet, kritika kimagasló egyéniségét ünnepelték személyében, maga az ünnepelt amiatt dohogott, hogy ez a jugoszláviai/vajdasági magyar irodalom, amelyre az életét tette fel, egy tollvonással „nem létező”-vé tehető, megsemmisíthető. „Mit csináltam én akkor egész életemben?” – szegezte meghökkenően a jelen levő kollégáknak, barátoknak, tisztelőknak a kérdést.

A tanár úr azonban nem fejezte be felháborodással mondandóját, hanem – megint csak a rá jellemző módon, megfontoltságra, alapos körütekintésre intőn – a bajt orvosolandó javaslattal rukkolt ki. Jó lenne végre egyszer és

mindenkorra letisztázni, és egyetértésre jutni, hányadán is állunk irodalmunkkal, amely nyilván része az egyetemes magyar irodalomnak, de döntsük el, hogy van-e jugoszláviai, illetve vajdasági magyar irodalom vagy nincs. Nyomatékot adva javaslatának, felszólította irodalmunk (jelen és távol levő) releváns tényezőit, hogy szervezzenek egy tanácskozást, amely eldöntené a dilemmát, véget vetne e felemás állapotnak.

A tanár úr tehát feladta a leckét, és kinyilvánította, hogy ő maga is részt kíván venni a feladat megoldásában. Hogy a felszólított érdekeltek, érintettek ráharapnak-e a témára, megcsinálják-e a leckét, majd elválik. A jelenlevőknek az ünnepség utáni első reakciójából ítélve, nem valószínű, hogy foganatja lesz a kezdeményezésnek. Egyesek csak a vállukat vonogatták. Ugyanis már megszokták, hogy időnként valaki ilyesmit állít. Néhány évvel ezelőtt például Balázs Attila könyvének *Népszabadság*-beli recenziése szüntette meg megbotránkoztató módon a vajdasági magyar irodalmat. Akkor erre két fiatal író (Lovas Ildikó és Szerbhorváth György) nyomban reagált a *Kilátóban*, s ment az élet tovább. Már ahogy mehetett, azokban a cudar időkben. De az áttelepülésekkel ért nagy veszteség ellenére jelentős művek egész sora látott napvilágot azóta is a Vajdaságban. Ez kétségtelen. Mint ahogy az is, hogy egy kisebbség – mert nevezzük magunkat bárhogy, a többséggel szemben az vagyunk – csak akkor tud ebben az országban, legyen az Jugoszlávia vagy csak Szerbia/Vajdaság, közösségként megmaradni, ha kitermeli magából – természetesen az egyetemes magyar kultúra, irodalom, művészet, tudomány részeként – a saját magas kultúráját, a minden irányban nyitott fróit, költőit, művészeit, tudósait . . .

Szeli tanár úr nyolcvan év magasából visszapillantva a saját, de az itt alkotott/alkotó megannyi író, költő, irodalomtörténész, kritikus . . . életművére, de egyszersmind előre pillantva, a jövőre vonatkozóan is, sürgősen szükségesnek látja eldönteni a kérdést, konszenzusra jutni az ügyben, hogy van-e jugoszláviai/vajdasági magyar irodalom, vagy nincs. A nálánál tíz-húsz-harminc évvel fiatalabbak viszont edzettebbek vagy fásultabbak lévén alighanem úgy vélik, hogy ilyen kérdőjelek, tagadások mindig voltak és lesznek. Ki figyel oda? A kutya ugat, a karaván halad . . .

A tanár úr mindenestre föladta a leckét.

SERER Lenke